

דברות קודש מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ימי הפורים שנת תש"ע לפ"ק

ליל פורים

והמלך והמן ישצו לשתות, איתא במדרש (תהלים מזמור י, אסת"ר פ"ז ס"ב) אמר הקב"ה לשצטים אתם מכרתם את אחיכם מתוך מאכל ומשתה שנאמר (בראשית לו כה) וישצו לאכול לחם, הרי בניכם נמכרים בשושן מתוך אכילה ושתיה, שנאמר והמלך והמן ישצו לשתות, והיא פלאי.

ויל"פ בהקדם מה דאיתא במדרש (ב"ר פפ"ד ס"ז) ויצא יוסף את דנתס רעה, מה אמר, רבי מאיר אומר, חשודים הן בניך על אצר מן החי. והתמיהה מפורסמת היאך יתכן שיביו שצעי ישורון נכשלים באיסור אצר מן החי. וציאר צצנין דוד (פ' מקץ אות טג) שהם צטלוהו לאצר מן החי ברוב הכיתה, והשצטים סצרו דמן התורה מותר לצטל איסור לכתחילה, ויוסף הלדיק ס"ל דאין מצטלין איסור לכתחילה מן התורה, ע"ש.

והנה צשו"ת מהרי"א (יו"ד סימן קכ"ו) כתב בשואל סצרא דפלוגתת הפוסקים (ש"ך יו"ד ס"י צ"ט סק"ז) אי אין מצטלין איסור לכתחלה הוא מדאורייתא או מדרצנן, תלוי אי כל איסורי תורה הן איסור חפלא או גצרא, דאי אמרינן שהן איסור גצרא, אס כן קודם הביטול אין כאן איסור אחפלא, ומשום הכי מן התורה מותר לצטל איסור לכתחלה, מה שאין כן אי אמרינן דכל איסורי תורה הן איסור חפלא, אס כן כשצטלו הרי עשה איסור מן התורה שצטל חפץ של איסור, עכ"ד. ואס כן יוסף הלדיק דס"ל אין מצטלין איסור לכתחילה ס"ל דכל איסורי תורה הן איסור חפלא, והשצטים דס"ל מותר לצטל איסור לכתחילה ס"ל דכל איסורי תורה הן איסור גצרא.

והנה צמס' מנחות (דף כב.) פליגי צדין מין צמינו, רצי יהודה ס"ל מין צמינו לא צטיל ורצן ס"ל דמין צמינו צטיל, ומפרש בגמרא דשניהס מקרא אחד דרשו דכתיב (ויקרא טז יח) ולקח מדס הפר ומדס השעיר, הדצר ידוע שדמו של פר מרובה מדמו של שעיר, רצן סצרי מכאן לעולין שאין מצטלין זה את זה, ורצי יהודה סצר מכאן למין צמינו שאינו צטיל. וציאר הר"ן (נדרים נב.) סצרת פלוגתתס, דרצי יהודה ס"ל דאזלינן אחר דמיון העלס (כמות הדבר), וכיון שזה דס וזה דס הוי מין צמינו ולכן אפילו צאלף לא צטיל, ורצן ס"ל דאזלינן אחר דמיון הכיתה (איכות הדבר), ולפיכך כיון ששניהס עולות זה קרצן וזה קרצן הוי היתה, והיתה צהיתה לא צטיל, ע"ש באריכות. וכתב צשו"ת צית ילחק (או"ח ס"י ב או"ח) צציאר הפלוגתא, דרצן סצרי דכל איסורי תורה הוי איסור חפלא, ולכן מין צמינו צטל, כיון שיש חילוק צין החפלים שזה איסור וזה היתה, הוי מין צשאינו מינו, ורצי יהודה ס"ל דכל איסורי תורה הוי איסור גצרא, ולכן מין צמינו לא צטל, כיון דהחפלים שויס צאמת ורק אגצרא יש חילוק, עכ"ד. ומעתה יוסף הלדיק דס"ל דכל איסורי תורה הן איסור חפלא ס"ל כרצן דמין צמינו צטל, והשצטים דס"ל דכל איסורי תורה הן איסור גצרא ס"ל כרצי יהודה דמין צמינו לא צטיל.

והנה איתא צמדרש תהלים (מזמור פ) ותשקמו צדמעות שליש (תהלים פ ו), שלש דמעות הוריד עשו הרשע מעינו, וצצכות שלש דמעות שהוריד אותו רשע, השליט אותו הקצ"ה צכל העולם ונתן לו שלוח צעולם הזה. ומתאמרא משמיה

אומרים ביהי רצון בשעה שאוגדין את לולב). ולזה אמר נן פרח מלול"ב, כלומר שנתעורר זכותו של יוסף הלדיק, דס"ל דכל איסורי תורה הן איסור חפלא ומין צמינו בטל, ומכח זה הן הדסה עמדה לעורר ישנים, ועל ידי שנתעוררו בני ישראל לתשובה ולמעשים טובים נתצטלו דמעותיו של עשו הרשע ונלמח לנו ישועה.

*

במסכת מגילה (דף יג:) אמר ריש לקיש, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו. וראוי להצין צמה היה יפה כחם של שקלי ישראל לדחות גזירתו של המן.

וי"ל על פי מה שכתבו המפרשים (הובא בחמודי צבי לפורים עמוד ער) בטעם שאין מועיל תשובה על חטא עצודה זרה, דאיתא בגמרא (קידושין לט:): דזשאר עצירות מחשבה רעה אין הקצ"ה מלרפה למעשה, אבל בעצודה זרה מחשבה רעה הקצ"ה מלרפה למעשה. והנה הטעם דמועיל תשובה הוא משום דעשה דתשובה דוחה לא תעשה של עצירה, אך אין עשה דוחה תרי איסורין, ולכן זשאר עצירות מועיל תשובה, דכיון דלא הוי אלא חד עצירה היינו המעשה ולא המחשבה, אמרינן דעשה דוחה לא תעשה, אבל בעצודה זרה דגם המחשבה נחשב לעצירה, הוי תרי איסורין המחשבה והמעשה, משום הכי אין זכוחה של תשובה לדחות העצירה, דאין עשה דוחה תרי לאוין, עכ"ל.

וזה תלוי בפלוגתא הפוסקים, שיטת ספר הכריתות דאין עשה דוחה ז' לאוין, ושיטת הפני יהושע (ביצה ח.) כיון דעשה דוחה לא תעשה, מה לי חד לאו ומה לי תרי לאוין. וזיאר הגאון רבי יוסף ענגיל ז"ל זלקח עוב (כלל טו אות טז) דפליגי אי ריבוי הכמות עדיף או ריבוי האיכות עדיף, על פי מה שכתב הרמב"ן (שמות כ ח) בטעם דעשה דוחה לא תעשה, כי המקיים ועושה בגופו וצממונו רלון אדוניו, הוא

דהרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע (הובא בהקדמת הספר נזיר השם) כי עשו זכה על הצרכות שהיו דברים גשמיים מעל השמים ומשמני הארץ, ולכן כל זמן שזכויותיהם של ישראל הם גם כן על דברים גשמיים הב חי ומזוני, הוא מין צמינו ואינו בטל, אבל אם יהיה זכויותינו על גלות השכינה ועל נער של מעלה, אז יתצטלו דמעות של עשו מין זשאינו מינו, עכדה"ק. אמנם לשיטת רבנן דמין צמינו בטל, גם אם זכויותיהם של ישראל יהיה על זרכי עולם הזה, הם זכה לצטל דמעותיו של עשו הרשע.

ובבן י"ל כי המן הרשע זקומו להלשין על בני ישראל, ידע כי כשיאל בגזירה מלפני המלך אחשורוש יתעוררו בני ישראל לתשובה ולמעשים טובים, כי מרדכי יאל לזעוק זעקה גדולה ומרה ויאסף את בני ישראל לזקשת רחמים, וכדאיתא בגמרא (מגילה יד.) גדולה הסרת עצבת יותר ממ"ח נביאים שנתנצחו להן לישראל, שכולן לא החזירו למוטב, ואילו הסרת עצבת החזירתן למוטב. אמנם המן הרשע היה מתחזק זכה זקינו עשו הרשע אשר זשזיל דמעותיו נתן לו הקצ"ה שלוח בעולם הזה, וכל זמן שיזכו ישראל על זרכי עולם הזה לצטל גזירת מות ושמידות מעליהם, לא יתצטלו דמעותיו של עשו, ויוכל חלילה להרע להם.

ובזה יתבאר המדרש, אמר הקצ"ה לשצטים אתם מכרתם את אחיכם מתוך מאכל ומשתה, דלפי סברת השצטים דמותר לצטל איסור לכתחילה היה יוסף חולק עליהם שלא כדיו ונתחייב למכור, ולכן זניכס נמכרים זשושן מתוך אכילה ושתיה שנאמר והמלך והמן ישבו לשחות, דכיון דמותר לצטל איסור לכתחילה הוי כל איסורי תורה איסור גזרר ומין צמינו לא בטל, ויוכל המן הרשע לשלוח עליכם זכה דמעותיו של עשו הרשע. אמנם חפץ ה' ללדקינו, ולזה אמר הפייט (אשר הגיא) נן פרח מלולב הן הדסה עמדה לעורר ישנים, הכוונה על פי מה דמזואר זזוכ"ק (פ' ויחי דף רד.) דלולב הוא נגד יוסף. (וכן אנו

גדול מהנשמר מעשות הרע בעיניו, עכ"ד. ולכן כיון דריצוי הכמות מכריע את האיכות, אם כן הגם דעשה עדיפא מלא תעשה, אמנס צ"ל לאוין דאיכא ריצוי הכמות דלאוין, מכריע את העדיפות האיכותי דעשה, אמנס אי ריצוי האיכות עדיף, אמרינן כשיטת הפני יהושע דעשה דוחה תרי לאוין, עכ"ד. ומעתה אי אמרינן דריצוי הכמות עדיף אמרינן כשיטת ספר הכריתות דאין עשה דוחה תרי לאוין, וחלילה אינו מועיל התשובה על עון דעצודה זרה, אמנס אי ריצוי האיכות מכריע וחד עשה דוחה תרי לאוין, גם על עון דעצודה זרה מועיל התשובה.

ו"ש להביא ראיה ממצות מחלית השקל דאזלינן בתר האיכות, שנלטווינו בתורה העשיר לא ירצה והדל לא ימעיט, ולכאורה אינו מוזן עעס ליווי זה, בשלמא הדל לא ימעיט, דקמחסר ליה מן השיעור של מלוא, אמנס העשיר למה לא ירצה, ויש לומר דלזה אמרינן צמדרש (במ"ר פ"ב ס"ג) נתקשה לו למשה צמחלית השקל עד שהראה הקצ"ה מעצב של אש למשה ואמר לו כזה יתנו, דהיינו שנתקשה לו למשה דצר זה למה העשיר לא ירצה, והראה לו הקצ"ה מעצב של א"ש, להורות דעיקר הכתיבה הוא ההתלכבות אש שיש לו לאדם בקיום המלוא, ועוז מעט צכוונה מהרצה שלא צכוונה (טור א"ח ס"א), ולזה אינו רשאי לתת יותר ממצחית השקל, כדי שלא יחסיר מן הכוונה בשלהצתי.

ובבן י"ל כי כאשר נתחייבו שוגאיהן של ישראל שבאותו הדור כלים מפני שהשתחוו לללם (מגילה יב.), עמד עליהם המן הרשע וקיערג כלפי מעלה צאומרו (אסתר ג ח) ישנו עם אחד וכו' ואת דתי המלך אינס עושים, והיינו שהשתחוו לללם, לכן ולמלך אין שוב להניחם, דחלילה לא תועיל תשובה על עון דעצודה זרה, דסצר המן דאין עשה דוחה תרי לאוין.

ובזה יתבאר הגמרא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל, והיינו לעורר עליהם עון דעצודה זרה

ויקטרג שאינו מועיל תשובה על עון זה דאין עשה דוחה תרי לאוין, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והמלוא הוא מחלית דוקא והעשיר לא ירצה, שהגם שיתן רק מחלית צכמות עם כל זה יהיה שלם צאיכות וצכוונה שלימה, כי העיקר הוא האיכות, ואם כן גדולה עשה דתשובה שיש צה ריצוי האיכות להכריע את הכמות גם צעון דעצודה זרה, וצכן על ידי שאסף מרדכי הלדיק ועסקו צני ישראל צתשובה ומעשים טובים נתכפר להם עון דעצודה זרה, ונדחה גזירתו של המן, ונהפוך הוא אשר ישלעו היהודים המה צשוגאיהם.

*

משתה היין

הקדמה לדברי תורה

הנה ממצות היום הוא משלוח מנות, ולריך כל יהודי לשלוח משלוח מנות להקצ"ה, ויש להתצונן איזה דצר שייך לשלוח להקצ"ה, וצמה נוכל להתרלות לפניו.

וי"ל על פי מאמרס (מגיד מישרים פ' ויקהל) קוצ"ה חדי צפלפולא דאורייתא, והוא אלל כציכול הקצ"ה כמו מטעמים אשר אהב, וצכן ציו"ע פורים לריכים לשלוח אליו ית"ש מאכלים כאלו שהן להתרלות לפניו, דחדי צפלפולא, וגורם נחת רוח לפני ה'.

וי"ל מאמרס צמס' מגילה (דף ז:) מיחייב איניש לצסומי צפוריא עד דלא ידע צין ארור המן לצרוך מרדכי, כי מצואר צספה"ק כי צאכילת מלוא צסעודת פורים זוכים להעלות ולתקן אכילת רשות של כל ימות השנה, מה שהיה חלילה שלא כהוגן. וכמו כן י"ל כי על ידי אמירת דצרי תורה צסעודת פורים זוכים להעלות הדצרי תורה של כל ימות השנה מה שהיה חלילה צלא דחילו ורחימו הראוי, והיינו דמיחייב איניש לצסומי צפוריא, שצזה יצכה להעלות ולתקן הדצרי תורה של כל ימות השנה, והיינו עד דלא ידע צין ארור המן וצרוך מרדכי, שלא יהיה אללו חילוק צין הדצרי תורה שהיה שלא לשמה

צבחי' ארור המן, לצין הדברי תורה שהיה לשמה צבחי' צרוך מרדכי, כי כולם יתעלו.

ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל, שיהיו דיבורינו דברי תורה לנחת רוח לפני הקצ"ה לעורר חדוה למעלה לפניו ית"ש דחדי צפולפולא דאורייתא, וכשמתעורר חדוה למעלה נעשה עת רצון לפניו ית"ש, וכשמתעורר עת רצון זוכים בני ישראל להוושע בכל מילי דמיטב.

*

במדרש (הובא בברית שלום) אמר הקצ"ה כיון שמת משה צמדצר ולא נכנס לארץ, לפיכך יתלו את המן אשר הכין לו. והוא פלאי.

ויתבאר צהקדם מה דאיתא צמס' ראש השנה (דף יז:) ויעבור ה' על פניו ויקרא, אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, מלמד שנתעטף הקצ"ה כשליח לצור והראה לו למשה סדר תפלה, אמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם. וחקרו הקדמונים (אלשיך פ' שלח) אי לריך עשיה צפועל ממש להיות רחום וחנון, או סגי צאמירה י"ג מדות של רחמים. וכתב ההפלאה צפנים יפות (פ' תשא) שנסתר דברי האומרים יעשו לפני שיעשו ממש כסדר הזה וללכת צדרכיו, ממדה הראשונה שהוא אל, שאי אפשר לאדם לעשות מדת אל ממש, כי לא איש אל (במדבר כג יט), ועל כרחק לריך לומר דיעשו היינו להתעטף צעלית ולומר י"ג מדות, וזה שאומרים אל הורית לנו לומ"ר שלש עשרה, שמדת אל מורה לנו כי מה שאמר השי"ת אס יעשו בני כסדר הזה, היינו צאמירה לצד ולא צעשיה, עכד"ק זי"ע.

ובספה"ק בני יששכר (אדר מאמר ב דרוש ו) כתב צזה לפרש מה שאמרה אסתר צתפלתה (מגילה טו:) אל"י אל"י למה עזצתני רחוק מישועתי דברי שאגתי (תהלים כב ב), דלכאורה יש להתצונן למה הזכירה דוקא זה השם, וגם מה הוא הפירוש רחוק מישועתי דברי שאגתי, אך הנה צזמן הגזירה

כאשר לעקו מרדכי ואסתר וגם כל ישראל צימי האס, צודאי הזכירו הי"ג מדות של רחמים, והנה הזכירה אסתר שם אל"ל צתפלתה, והוכיחה מזה להלכה דסגי צדיצור צעלמא, דאי אפשר לומר דהכוונה יעש"י לפני דוקא צעשיה מה הוא רחום וכו', אס כן איך אפשר לומר מה הוא אל"ל, על כרחק מן השם אל"ל שצ"ג מדות מוכח אשר רק צהצכרת י"ג מדות צדיצור צעלמא תלמח על ידם תשועה לישראל, והרי מרדכי ואסתר עם כל ישראל הזכירו צתפלתה הי"ג מדות. ולזה אמרה אסתר אל"י אל"י למה עזצתני, למה תהיה רחוק מישועתי דצריי שאגתי, הרי מן שם אל"ל מוכח דצדיצור צעלמא אוושע, עכד"ק זי"ע.

ובמשיך צצני יששכר צציאור מאמרס (מגילה יג:) גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, הנה צזמן ההוא צזמן גזירת המן לא היו נותנים שקלים כי לא היה צית המקדש, ואס כן לא היה מצות שקלים צפועל לעמוד נגד שקלי הצר הצורה, אמנס זאת היתה עענת אסתר דמוכח להלכה אשר תספיק האמירה והזכירה צמקום המעשה, והנה כי כן הנה נזכר אז לפניו ית"ש גס כן מצות שקלים, בגס שהעונות גרמו ונחרצ הצית המקדש ולא שקלו אז בני ישראל את שקליהם, עם כל זה האמירה והזכירה פרשת שקלים עלתה לרצון לפניו ית"ש מה שישראל קורין צאדר פרשת שקלים כאילו שוקלים צצית המקדש, והן המה היו לישועה לצעל שקלי המן, וכן צכל שנה צימי גלותינו זכרון השקלים צחדש הזה הן המה לרצון ולזכרון לפני ה', עכ"ד.

אך י"ל דזה תלוי צפלוגתה צגמרה (בבא מציעא צ:) אי עקימת שפתים הוי מעשה או לא, דאי עקימת שפתים הוי מעשה, אפשר לומר דמהני אמירת י"ג מדות ואמירת פרשת שקלים כמו עשיה צפועל, אלל אי אמרינן עקימת שפתים לא הוי מעשה לריך לקיים צעשיה צפועל ממש.

ונקדים עוד לזכר מה שמלינו בתורה צעת שקידש אליעזר את רבקה ליחזק (בראשית כד כב), ויקח האיש נזם זהב צקע משקלו, ופירש"י, צקע, רמז לשקלי ישראל צקע לגלגולת. וכן הביא בצעל הטורים שם, צקע צ' במסורת, הכא צקע משקלו, ואידך צקע לגלגולת (שמות לח כו), שרמז לה זכות השקלים. ולכאורה אינו מוזן שייכות מלות שקלים לקידושי רבקה.

אמנם י"ל על פי מה שכתבו בתוס' (כתובות ז: ד"ה ויקח) שאליעזר היה שליח לקדש את רבקה והקשה ההפלאה בקונטרס אחרון לספר המקנה (סי' ל"ה ס"ה וס"ו) דלפי מה שפסק המחבר (אה"ע סי' ל"ה ס"ו) דהכל כשרין לשליחות קדושין חוץ מחרש שוטה וקטן וכו' והעצד, לפי שאינו בתורת קדושין, אם כן איך היה אליעזר עצד אברהם שליח לקדש את רבקה, עי"ש לדרכו. ותירץ צשו"ת תירוש וילנה (סימן לג) שאברהם שחרר את אליעזר קודם ששלחו לקדש את רבקה ולא הוי עצד, וכמזא"ר בתוס' (שבת ד. ד"ה וכו') דצשזיל עשה דפריה ורביה דמלוה רבה היא מותר לשחרר עצדו עי"ש, ושפיר נעשה שליח לקדש את רבקה, עכ"ד. וכדרכו י"ל לפי מה דאיתא במדרש (ילקוט חקת רמז תשס"ה) וצמסכת סופרים (פכ"א ה"ט) אליעזר עצד אברהם, פעם אחת גער צו אברהם ומיראתו נפל ממנו שינו. והרי עצד יולא צשן ועין, וכן ילא אליעזר לחירות ושפיר נעשה שליח לקדש את רבקה.

אך כתב צכס"ק נצחר (פ' ויגש עמוד צח) שזה תלוי בצלוגתא אי דיבור נחשב כמעשה, דאי קול ודיבור כמעשה יחשב ילא אליעזר לחירות, ואי קול ודיבור לא למעשה יחשב, אם כן אף שהפיל אברהם את שינו בגערותו לא ילא לחירות, עכ"ד. ואם כן כיון שנעשה אליעזר שליח לקדש את רבקה משום שכר ילא לחירות, על כרחך דדיבור כמעשה יחשב, ולכן הוא כשר לשליחות.

והנה איתא במדרש (ילקוט איוב רמז תתצ"ז) כשעמד

יהודה לפני יוסף צשזיל צנימין, כעס יהודה ושאל צקול גדול, והלך קולו ארבע מאות פרסה עד ששמע חושים צן דן וקפץ וצא אלל יהודה ושאלו שניהם, ומקולם נפלו שתי עיירות גדולות צצמארים פיתום ורעמסם, ועל דבר זה נגזר על ישראל לצנותם שנאמר (שמות א יא) ויצן ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רעמסם. וכתב צכס"ק נצחר (פ' בלק עמוד רסו) דלפי זה נסתר מה שכתבו המפרשים (יפ"ת שמור"ר פט"ו ס"א) דקישוי השעצוד השלים הזמן, דלכאורה צריכין לסבול קישוי השעצוד צשזיל שהפילו פיתום ורעמסם ואיך משלים הזמן, ולריך לומר דקול ודיבור אינו נחשב למעשה, ואם כן לא עשו כלום ולא היו חייבים לצנותם, ושפיר נשלם הזמן על ידי קישוי השעצוד, עכ"ד.

והנה כתב צזרע צרך (שני פ' תשא) צטעם נתינת מחלית השקל דוקא, כי נתחייבו ישראל בגלות מצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה (שמות יב מ), כמנין נפ"ש, וצאמת לא היו שם רק רט"ו שנה כדאיתא צפרקי דרבי אליעזר (פרק מ"ח), והיינו מחלית מספר שק"ל, ועדיין נשארו חייבים החלי ממנין שקל לפדות את נפשם עוד, לכך לוח הקצ"ה שיתנו מחלית השקל לנדבה, ומעלה הוא עליהם כאילו השלימו הגלות למנין שק"ל, ופדה כל אחד נפש"ו, עכ"ד.

ומעתה ממחלית השקל שצא להשלים גזירת הגלות שלא נשלם עדיין צקישוי השעצוד, מוכח דדיבור כמעשה ונתחייבו צקישוי השעצוד להחזיר ולצנות מה שסתר יהודה צגערותו, וכיון דדיבור כמעשה נשתחרר אליעזר צגערת אברהם אצינו, והוי אליעזר צר שליח לקדש את רבקה וחלו הקידושין.

ובזה יתבאר היטב מה שנתן לה אליעזר נזם זהב צקע משקלו, שצכדי שלא תאמר שאליעזר עצד אברהם הוא ואינו בתורת גיטין וקידושין ולא יוכל להיות שליח לקדשה, לזה נתן לה נזם זהב צקע משקלו, רמז לה מה שעתידין צניה לתת מחלית

השקל להשלים גזירת שעבוד מזרים, דקישוי השעבוד הוא מחמת חוב אחר להחזיר ולצנות מה שסתר יהודה בגערתו, ומוכח מינייה דדיבור כמעשה, וזכין גס רצקה מקודשת, וכיון שהיא מאורסת ליחזק היא ראוייה לקבל סבלונות.

והנה כתב במגלה עמוקות (אופן ב) בטעם שלא נכנס משה לארץ, דאיתא בגמרא (סוטה ט). שלא שלטו שונאים במעשי ידיו של משה. ונמלא אלו היה נכנס משה לארץ ישראל ונצנה המקדש על ידו, לא היו יכולין השונאים לשלוט במעשה ידיו, והיה מוכרח לשפוך חמתו על ישראל ולא על עמים ואצנים (איכ"ר פ"ד ס"ד), לכן לא נכנס לארץ, עכ"ד. אך כל זה היינו דוקא אם יש לורך בשאר גליות, והיינו כדברי המפרשים (מגלה עמוקות ס"פ שמות) ששאר גליות משלימין הזמן שעבוד מזרים ארבע מאות שנה, מה שאין כן לפי תירוץ המפרשים דקישוי השעבוד השלים הזמן, הרי לא היה לורך בשאר גליות, והיה יכול משה ליכנס לארץ. ועל כרחק מזה ראייה דדיבור כמעשה ונתחייבו דקישוי השעבוד להחזיר ולצנות מה שסתר יהודה בגערתו, ולריך ששאר גליות ישלימו הזמן ולכך לא נכנס משה לארץ.

ובזה יתבאר המדרש כיון שמת משה במדבר ולא נכנס לארץ, אם כן מוכח דדיבור כמעשה, ואם כן יועיל אמירת י"ג מדות של רחמים ואמירת פרשת השקלים כמו עשיה בפועל, לכן ויתלו את המן על העץ, כי יפה כח אמירת פרשת השקלים לצטל שקלי המן.

היוצא לנו מזה דדיבורם של בני ישראל נחשב כמעשה, והימים האלו נזכרים ונעשים (אסתר ט כח), שהזכרה נחשב כמעשה, וצאמת לריכים לקיים מצות מחיית עמלק כמעשה, והלואי שהיינו זוכים לקיים מצות מחיית עמלק בפועל כמעשה, אמנם צעוה"ר שלא זכינו לזה, לריכים אנו עכ"פ ללאת ידי חובתנו דדיבור, על ידי קריאת פרשת זכור את אשר עשה לך עמלק. ומלאתי סמוכין שאפשר ללאת מצות מחיית עמלק על ידי דיבור לצד,

ממה שקרינו היום בתורה (שמות יז יד) ויאמר ה' אל משה כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע, והרמז צזה דגס צשימה באזנים צקריאה בתורה, גס כן זוכים לקיים מצות מחיית עמלק. ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל, שהדיבור יחשב כמעשה, השי"ת יעזרינו שדיבורינו יהא נחשב לפניו יתצרך כמו מעשה.

*

בבר דיברנו קלת ע"ד הפלפול, והתורה הקדושה ניתנה בדרך פרד"ס, פ"שט ר"מז ד'רוש ס'וד, צכן עתה נאחז דרכינו ע"ד הסוד.

במ"ם סוכה (דף מג). היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה. ויש לי צזה כמה הרהורי דצרים, ואין העת להאריך בפלפולים, ונימא צה מילתא בדרך אחר.

גם לבאר מה שכתב במנות הלוי בפסוק (אסתר ה יד) וצבוקר אמור למלך ויתלו את מרדכי עליו, צצקר בזמן קריאת שמע של שחרית, (הובא גם ביערות דבש ח"א דרוש יז). ולריך ביאור למה רצו לתלות דוקא בזמן קריאת שמע.

וי"ל על פי מה דאיתא בגמרא (ברכות סא:) צשעה שהוליאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את צשרו צמסרקות של צרזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן, אמר להם כל ימי הייתי מנטער על פסוק זה צכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יצא לידי ואקיימנו, ועכשיו צבא לידי לא אקיימנו, היה מאריך צאחד עד שיצאה נשמתו צאחד. ואינו מוצן מה היתה כוונת התלמידים צשאלתם עד כאן, וכי לא ידעו ממצות קידוש השם שלריך כל אדם מישראל למסור נפשו צעבור צבוד ה', כי הלשון עד כאן שייך לומר רק על מדה וגבול, מה שאין כן צזה שהם התפעלו צעיקר מעבודתו צקודש שהיה לצו צוער ומתלהב צעבודת ה' וציחודו ית"ש עד שלא הרגיש שסורקים את צשרו חי.

שמע תניין, אמר ודאי זהו שיפורא דיתקע בשופר גדול ומטא זימניה למחצלת ומתערבב. ויש להבין מדוע מתערבב השטן בתקיעות השניות דוקא. אמנם י"ל הכוונה על פי המצואר בפוסקים לתקוע מאה קולות צראש השנה, ואסמכוהו אקרא (תהלים מז ב) כל העמים תקעו כ"ף גימטריא מאה. והנה בפסוק זה נרמז שם הקדוש תכ"ה, צראשי תיבות כ"ל ה'עמים ת'קעו, או צראשי תיבות ת'קעו כ"ף ה'רעו לאלקים (מגלה עמוקות אופן קצה), ולכן בתקיעות השניות שאז משלימין למספר מאה קולות ומעוררין השם הקדוש תכ"ה, אז ודאי צהיל, כי כח שם הקדוש הזה מכניע את החילוונים.

והנה צמס' מגילה (דף יד.) מצואר שאין אומרים הלל צפורים, דקרייתא זו הלילא. ומלינו בקרא (תהלים קג) כ"ל ה'נשמה ת'הלל יה, הראשי תיבות הוא השם הקדוש כה"ת (ליקוטי תורה להאריז"ל תהלים שם). וגם צמגילה מלינו שם הקדוש זה, כמצואר צספרים (מגלה עמוקות אופן קצה) שזכו הסוד שלחה אסתר המלכה את הת"ך. וגם הוא נרמז צסופי תיבות (אסתר ב ט) המלך וישנה ואת' (פרע"ה שער הפורים פ"ו). אך זהו רק אס קורא את המגילה בלצ ובנפש צרמ"ח אצריי ושס"ה גידיו, ואינו ממחר עלמו לסיים הקריאה, כי יודע שכל תיבה ותיבה יש צו קדושה יתירה, ומרגיש שצכל תיבה ותיבה הוא נותן שצח והודאה לפני מלך אל חי וקום, בצחינת כל הנשמה תהלל יה, אז קרייתא זו הלילא, וגם בקריאת המגילה מתעורר שם הקדוש כה"ת. "אז א חיד ליינט די מגילה, אויב קוקט ער אזוי אויפן זייגער, אוי ס'דויערט צערך א חאלצט שעה, ער דארף פארצרגענגען א חאלצט שעה או ליינטן די מגילה, ער קוקט שוין ארויס ווען וועל איך שוין פעור זיין ווען וועל איך שוין ענדיגן, ער חאלט צייס אכייב, נו, ווען קען מען שוין חאלטן צייס סוף, ער כאפט אפ, עס איז אים לעול ולמשא, ער קען נישט עסן ער מוז דאך נעצטך ליינטן די מגילה, דאס איז משפה ולחוך, נישט דאס מיינט דער פסוק, קרייתא זו הלילא מיינט ווען עס איז כל הנשמה תהלל יה,

וביאר המקובל האלקי הרמ"ז זללה"ה (הובא במקדש מלך פ' משפטים דף קח.) על פי מה דאיתא צכתצי האריז"ל (פרע"ה ש"ו פ"ה) שמשא רצינו הרג את המלרי צסם תכ"ה, ולכן מלינו (שמות ב יג) כאשר ראה אחר כך אנשים עצרים נלים ויאמר לרשע למה תכ"ה רעך, ויאמר הלהרגני אתה אומ"ר כאשר הרגת את המלרי, כי כששמעו מפיו תיבת תכ"ה חששו שיברגס צמאמר פיו כאשר הרג את המלרי. והנה השם תכ"ה נרמז גם כן צסופי תיבות ואהבת א"ת הוי"ה אלהיך, ולכן כשראו תלמידי רבי עקיבא איך שמייסרים אותו צמיתה אכזרית והוא מאריך צתיבת אחר, אמרו לו רצינו ע"ד כא"ן, פי למה אתה מאריך צתיבת אחר, ולא תאמר הפסוק שלאחריו ואהבת את ה' אלהיך ותכוין צסופי תיבות השם תכ"ה ותנלל מיד הרשע, השיב להם רבי עקיבא הן כדצריכס כן הוא שיש צידי להמית שונאי ולהליל עלמי, אצל כל ימי הייתי מלטער על פסוק צכל נפשך מתי יצא לידי ואקיימנה, ועכשיו שצא לידי אני חפץ ליהרג על קידוש השם ואין רלוני להנלל, עכ"ד הנפלאים וראויים הדצרים לקדוש צמותו לומר כך.

ובבן י"ל כי המן הרשע צציקש להרוג את מרדכי הצדיק, ידע כחן של לדיקי אמת שיכולין להמית שונאיכס צכח השמות הקדושים, כמו שנאמר (תהלים כ ח) אלה צרכצ ואלה צסוסים ואנחנו צסם ה' אלקינו נזכיר, והיה חושש שעל ידי שיקרא מרדכי הצדיק קריאת שמע של שחרית ויכוין השם הרמוז צסופי תיבות ואהבת א"ת הוי"ה אלקיך, יפול לפגירה וינלל מרדכי ממנו, לזה ציקש המן לתלות את מרדכי דוקא צזמן קריאת שמע כדי לצטלהו ממלות קריאת שמע, ואז חשצ שיוכל לו.

ובזה יש לצאר הא דאיתא צגמרא (ראש השנה טז:) למה חוקעין ומריעין כשהן יושצין וחוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב השטן. וכתבו התוס' (ראש השנה טז. ד"ה כדי) צסם הירושלמי, כד שמע קל שיפורא זימנא חדא, צהיל ולא צהיל, וכד

כמאמריו בסליחות אולי יחוס עם עני ואציון אולי ירחם, ועיני בני ישראל נשואות למקרא מגילה ולופיות להושע זשפט צרכה והללחה. ויוריק לנו השי"ת השפעה מרובה פרנסה צהרחה גדולה וצניקל לנו ולכל בני ישראל, ונזכה לשפט גדולה, עדי נזכה לגאולה שלימה צמהרה צימינו אמן.

*

במסורה שלשה פעמים ונשמע, כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע (שמות כד ז), ואידך (שמות כח לה) ונשמע קולו צבואו אל הקודש לפני ה' וצאלתו ולא ימות, ואידך (אסתר א ב) ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו כי רצה היא.

ויתבאר על פי מה שכתב צזרע קודש (פי' פינחס) שם יצ"ס, שהוא מע"צ שמות, הגרשם צקריאת שמע (בפרשת והיה) על תיבות נותן, הוא מסוגל לצני חיי מזוני, כי החכמה צצחי"ו"ד (זוהר משפטים דף קכא.), וחיים ממדת חכמה כמו שנאמר (קהלת ז יב) החכמה תחיה, וכנה השם יצ"ס אס תחשוב היו"ד, חיי, ואותיות הנשארים הם צ"ס, ראשי תיבות צ'ני מ'זוני, עד כאן דצרי הרב, כאשר ראה הרה"ק מראפשיץ למעלה צשמים וגילה לנו סודו.

והנה כתב ק"ז זללה"ה צישמח משה (פי' תרומה) לפרש הפסוק (שמות כד ז) כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, על פי המצואר צירושלמי (מגילה פ"א ה"ה) דהמגילה הזאת נאמרה למשה כו', וידוע מאמרס ז"ל (שבת פח.) דצשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע עלו ונתעלו למדריגה גדולה, ויתכן דהשיגו אז צרוח הקודש כל ענין המגילה כמו שנמסר למשה, ועל זה אמרו נשמע, ר"ל נשמע קריאת המגילה, דעל מצוה זו נופל לשון שמיעה, עכ"ד.

ובזה יתבאר המסורה כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, היינו קריאת המגילה, ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו, יעשה צ'כל מ'לכותו ראשי תיבות שם הקודש יצ"מ (פרע"ח שער הפורים פ"ו), ונשמע קולו צבואו אל הקודש וצאלתו ולא ימות, כי שם הקודש יצ"מ משפיע חיים.

ווען מען ליינט די מגילה בלב וצנפש, מיט אלע רמ"ח אצרים מיט אלע שס"ה גידים, ער ווייסט אז יעדעס ווארט איז א הייליגקייט, מען ליינט די מגילה און מען גיבט אפ א שצח והודאה פארן הייליגן צאשעפער מיט יעדן ווארט ווען מען ליינט די מגילה, דעמאלטס איז קרייתת זו הלילח"א.

ולזה אמרו היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה, כי כמו צתקיעות שופר מתעורר צתקיעות השניות שם הקדוש תכ"ה והשען מתצלה, גם צקריאת המגילה וקרייתת זו הלילח מתעורר שם הקדוש תכ"ה וודאי צהיל.

והנה מצואר צספרים (קהלת יעקב ערך תכה) כי השם הקדוש תכ"ה עם ג' אותיות גימטריא חת"ך, שהוא שם הפרנסה (פרע"ח שער הזמירות פ"ה). וצזה יל"פ מה שכתב א"ז זללה"ה צייטצ פנים (אבני זכרון אות ס) דמלות תקיעת שופר משפיע פרנסה, ורמזו צמאמרס ז"ל (שבת קיז:) תקיעת שופר ורדיית הפת חכמה ואינה מלאכה, היינו דתקיעת שופר ולהוריד על ידי זה שפע פרנסה, חכמה ואינה מלאכה, עי"ש. ולדרכינו י"ל שצוה צכח שם הקדוש כה"ת הנרמז צראשי תיבות כ'ל ה'עמים ת'קטו, ועם הג' אותיות גימטריא חת"ך שם הפרנסה. והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה, דגם צקריאת המגילה שהוא כמו הלל מתעורר שם תכ"ה הרמזו צראשי תיבות כ'ל ה'נשמה ת'הלל, ועם הג' אותיות עולה למספר חת"ך ונשפע פרנסה לצית ישראל, ולזה אמרו חכמים (מגילה ד:) עיניכן של עניים נשואות צמקרא מגילה, כי צכח מלות קריאת המגילה נשפע פרנסה צריווח וצניקל.

השי"ת יהא צעזרינו, צכינו לקיים היום מלות קריאת המגילה שהוא אחד מכ"ד כתבי הקודש, וקצלו זאת צשעת מתן תורה, כמו שפירש ק"ז זללה"ה צישמח משה (פי' תרומה) כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע (שמות כד ז), ונשמע היינו קריאת המגילה, שהוא מלות שמיעה, עכ"ד. וצכן יפתחו ארוצות השמים, עיניכן של עניים נשואות למקרא מגילה, בני ישראל נקראים עם עני ואציון,

עשו כי ירא אנכי אותו פן יצוא והכני אס על צנים, וציאר צבעל העורים, ה'ילני לא מ'יד ראשי תיבות המ'ן, שינא להכות אס על צנים כדכתיב (אסתר ג יט) טף ונשים. וצ"ך על התורה כתב צרמז הפסוק וילין ש'ס צלילה, סופי תיבות למפרע המן. הרי שיעקב צניו התפלל ועשה פעולות שינללו צניו מהמן הרשע. ולכך קיבל עליו יעקב צניו עול מלכות שמים באמונה שלימה, וקרא יחודא דשמע ישראל ה' אלהינו י"י א'חד, ומלאכים אלו שלח אל עשו הרשע, לצעל צזה כח ה"א ארורים וניולו צניו מהס צימי מרדכי ואסתר.

ובזה יש לפרש מאמר המדרש (הובא בדברי יואל בשם נחל קדומים) ויקחו לי תרומה, זה שאמר הכתוב (דברים ו ד) שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, והוא פלאי. וי"ל הכוונה כי רשיז"ל פירש ג' תרומות נאמרו צפרשה, ורומז למצות מחצית השקל, ואמרו חז"ל (מגילה יג:) גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו. וצכן כאשר נאעו ישראל על מצות תרומת המשכן וחד מינייהו מצות מחצית השקל, שכחו יפה לצעל שקלי המן, הסמיך המדרש את הכתוב שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, להורות שגם צכח יחוד השם צקריאת שמע יכולין לצעל קליפת המן הרשע.

ובזה יתבאר מה שיעלו לו לתלות את מרדכי דוקא צזמן קריאת שמע, שהס ראו להפריע את מרדכי הלדיק שלא יקרא קריאת שמע, כי גדול כח קריאת שמע ויחוד השם לצעל קליפת המן הרשע.

ואמנם כן מלינו צשעת הנס שזכו לישועה צכח מצות קריאת שמע, כמו שציאר צתפארת שלמה (לפורים ד"ה שושנת יעקב) כי גדול מרדכי צצית המלך ושמע"ו הולך צכל המדינות, רמז להיחוד שעשה צקריאת שמע צקצלת עול מלכות שמים היה כוחו הולך צכל המדינות, עכדה"ק. ולכן תקנו צשעת הנס לתת משלוח מנות איש לרעהו, וכתב צעטרת ישועה (לפורים) מנו"ת אי"ש לרעה"ו

ובבן צשעת קריאת המגילה שמתעורר שס הקדוש יצ"מ, אז נשפע צני חיי ומזוני כמאמר הרה"ק מראפשיץ צלי שוס חולק. ולזה אמרו חכמים (מגילה ד:) עיניהן של עניים נשואות צמקרא מגילה, כי צקריאת המגילה שמתעורר שס הקדוש הלזו, נשפע לצני ישראל פרנסה צברחצה גדולה.

*

ובבוקר אמור למלך ויתלו את מרדכי עליו (אסתר ה יד), וציאר צמנות הלוי צצוקר צזמן קריאת שמע של שחרית, (הובא גם ביערות דבש ח"א דרוש יז). ויש להצין למה ראו לתלותו דוקא צזמן קריאת שמע.

וי"ל על פי דצרי ק"ז מהר"ס מטשערנאציל זללה"ה צליקוטי תורה (לפורים בפסוק והימים האלה) הנה יש י"א ארורים צתורה (דברים כז טו), והס כנגד עשרת צני המן ואחד כנגד המן עלמו, ומה"א ארורים הללו נמשכים כל העומאות שצעולם, וארורה זרש, היא לילית הרשעה נוקציה דהסט"א (מג"ע ואתחנן אופן מד). והעצה להנלל מכל זה, הוא צמה שקורין קריאת שמע שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, ראשי תיבות של י"י א'חד הוא י"א, וכשהאדם הישראלי מאמין באמונה שלימה שהצורא ית"ש הוא יחיד צכל העולמות, אזי הוא ניול מכל ה"א ארורים ומאשת מפחידי רח"ל, עכדה"ק.

והנה כתב צתפארת שלמה (פ' וישלח) לפרש דצרי רשיז"ל, וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש, על פי מה שכתב צמגלה עמוקות (אופן קצב) כי צקריאת שמע שקרא יעקב צניו הכניע כח עשו, וזה שאמר (בראשית לב ד) כה תאמרון לאדוני לעשו, כ"ה דייקא, כ"ה אתוון דיחודא של שמע ישראל. וזהו הנרמז מלאכים ממש, כי ממש ראשי תיבות מ'קצלת מ'לכות ש'מים, היינו ששלח לו מן המלאכים שצבראו מכח קריאת שמע שלו, עכ"ד.

ועל פי האמור י"ל צציאור הענין, כי יעקב צניו ציקש להכניע כח המן הרשע נינו של עשו הרשע, וכמו שהתפלל על זה הילני נח מיד אחי מיד

בגימטריא שמע ישראל הוי"ה אלהינו הוי"ה אח"ד, כי זכה יחוד השם ויחודה דשמע ישראל זכו להכניע את המן ולהפך עלתו.

ובזה יש לפרש מאמר הגמרא (מגילה טז): ליהודים היתה אורה וגו' ויקר אלו תפליו, וכן הוא אומר (דברים כה י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ותניא רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפליו שצראש. דהנה תפילין גימטריא תק"פ, שהוא מכניע קליפת ס"מ ולילי"ת הרשעה. נמלא זכח קריאת שמע זכה מרדכי הלדיק להכניע קליפת המן וזניו, וזכה מלאת תפילין זכה להכניע קליפת זרש אשתו, שהיא מרכזה לנוקבא דסערא אחרא.

*

שושן פורים

הקדמה לדברי תורה

בבר אמרנו אתמול כי הדברי תורה הם בצחי משלוח מנות, ויהיו נא אמרינו לרזון לפני אדון כל, שיהיו רזויים לפני ה', דקוצ"ה חדי צפולפולא דאורייתא (מגיד מישרים פ' ויקהל) ועולה לנחת רוח לפניו ית"ש, וכמנהג ישראל צעיתותי קודש לפני תקיעת שופר וכדומה שאומרים דרשה ודברי כזושין צדך קושיא ותירון, (ועמ"ש בזה בבני יששכר תשרי מאמר ג דרוש ח). ונודע שק"ז מרן הדברי חיים מלאנז זי"ע אמר פע"ח צראש השנה קודם תקיעת שופר פלפול צסוגיא דנתקל פושע הוא (בבא קמא כט.). וגם אבותינו ספרו לנו (הובא בתהלה למשה) כי פעם אחת חל יום הושענא רבה צראשון צשצת, ואמר ק"ז הישמח משה זי"ע פלפול עלום צסעודה שלישיית צשצ"ק שלפניו, שהוא צליל הושענא רבה. וציאור הדבר, על פי המצואר צספריס (חסד לאברהם מעין ב נהר יז) כי כל קשיא הוא קליפה, ועל ידי שמתרצים הקושיות משצריס את הקליפות. ולכן דייקו לאמר צדך קשיא ותירון, כדי לשצר צזה כח הקליפות. וצפרע כשאומרים צדך פלפול, קוצ"ה חדי צפולפולא דאורייתא, זוכים לעשות עת רזון למעלה, ויהיו נא אמרינו לרזון לפני אדון כל,

לעורר למעלה עת רזון. ולהלכה צריך לשלוח שתי מנות, זכן נאמר שנית גם היום צדך פלפול, כציכול צצחי משלוח מנות.

*

איתא צמדרא (פסיקתא רבתי פט"ו) אכילת קרבן פסח עמדה להס צימי המן, דכתיב (שמות יב ח) ואכלו את הצצר צלילה הזה, וכתיב (אסתר ו א) צלילה ההוא נדדה שנת המלך.

ויתבאר צהקדס מה שכתב הרמצ"ן (שמות כ ח) צעטס דעשה דוחה לא תעשה, כי המקיים ועושה צגופו וצממונו רזון אדוניו, הוא גדול מהנשמר מעשות הרע צעיניו, עכ"ד. ועל פי זה כתב הגאון רבי יוסף ענגיל ז"ל צלקח עוב (כלל טו אות טז) צציאור שיטת ספר הכריתות דאין עשה דוחה צ' לאווין, דהיינו משום דריצוי הכמות מכריע את האיכות, דהגם דעשה עדיפא מלא תעשה, אמנס צצ' לאוין דהוי ריצוי הכמות דלאוין, מכריע את העדיפות האיכותי דעשה, עכ"ד. אמנס שיטת הפני יהושע (ביצה ח.) כיון דעשה דוחה לא תעשה, מה לי חד לאו ומה לי תרי לאוין. והיינו משום דס"ל דאמרינן דריצוי האיכות עדיף, וכיון דעשה עדיף מלא תעשה, אמרינן דעשה דוחה תרי לאוין.

ונקדים עוד דברי כ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה צצרך משה (אושפיזין עילאין אות מא) צציאור הכתוב (בראשית כב יב) אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה, ולכאורה צריך ציאור כפל הלשון, ועיין צרש"י צזה. וציאור הענין דהנה לכאורה היה לו לצצרהס לומר שהגם שנאמר לו עתה אל תשלח ירך אל הנער, עס כל זה צריך לשחוט את יחקה, דקי"ל צעלמא עשה דוחה לא תעשה, ואתי עשה דוהעלהו שס לעולה ודוחה לא תעשה דאל תשלח ירך, לכן אמר לו הקצ"ה צכפילא אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה, והוי תרי לאוין, ואין עשה דוחה צ' לאווין, עכ"ד. (וכן כתב בתפארת בניס פ' וירא). אך לשיטת הפני יהושע דעשה דוחה תרי לאוין, לא שייך תירון זה.

אמנם צמס' פסחים (דף מט.) שנינו צמסנה, הכולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ולאכול סעודת אירוסין צבית חמיו ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו, אם יכול לחזור ולצער ולחזור למלותו יחזור ויצער, ואם לאו מצטלו בלבו. וכתב המגן אברהם (סי' תמ"ד סק"א) אם הוא מתחלת שעה ו' ולמעלה דחינו צרשותו לצטל, יחזור מיד, משום דהאי עשה והאי עשה, ועשה דתשציתו חמיר עפי, שכל שעתא עובר עליו, מה שאין כן צמילה ואינך. והאבן עוזר השיג עליו, וכתב דאפילו אחר זמן איסורו לא יחזור, משום דהמשהב חמץ על מנת לצערו אינו עובר עליו. (כמבואר בתוס' פסחים כט: ד"ה רב אשי.)

אבן צל"ח (פסחים שם) הביא צמס חכם אחד, דלשחוט פסחו ודאי דינא דהמגן אברהם אמת, דהא אי אפשר לו לשחוט פסחו כשיש לו חמץ צביתו, דעובר על לאו דלא תשחט על חמץ דם זבחי (שמות לד כה), והסביר הצ"ח דבריו, דלא שייך דעשה דפסח ידחה ללאו דלא תשחט על חמץ, שאין זה דומה לשאר מקומות דעשה דוחה לא תעשה, שלא נאמר הלא תעשה על דבר זה עלמנו רק שאירע שמזדמנים יחד העשה ולא תעשה, מה שאין הכא שעל דבר זה עלמנו הזבירה התורה שלא ישחט הפסח אף שיש בו כרת על חמץ, ולכן צודאי דינו של המג"א אמת ואדרבה איפכא מוכח, מדקתני מילה דומיא דפסח, אם כן אפילו למול את בנו גם כן לאחר זמן איסור שאינו יכול לצטל, יחזור ויצער, עכ"ד.

אך בתוס' רבי עקיבא איגר (פסחים שם אות י"ג) הביא צמס שיעת השאגת אריה צספר טורי אבן (חגיגה ד. ד"ה איצטריך) דעשה דראיית פנים ידחה ללא תעשה דלא יראה פני ריקס (דברים טז טז), ע"ש. הרי דאף דהללו הוא צאותו דבר עלמנו דהזבירה התורה דראיית פנים לא יקיים רק להביא עמו קרבן, מכל מקום אמרינן דזכו רק צאפשר להביא קרבן, דאז עבר אלאו אם אין מביא והוי כמו לאו דעלמא, ואם אי אפשר להביא קרבן דוחה העשה ללא תעשה, עכ"ד.

ומעתה יש לומר דהכי נמי צעקידת ילחק, צהיות שהלאו דאל תשלח ידך אל הנער, הוא צדבר זה עלמנו דוהעלכו שם לעולה, אם כן הגם דלשיעת הפני יהושע עשה דוחה תרי לאוין, מכל מקום כיון דהללו הוא צדבר זה עלמנו, נקטינן כשיעת הצ"ח דלא שייך צזה עשה דוחה לא תעשה, ולכן לא נשחט ילחק.

והנה איתא צמס' יומא (דף פ"ו:) תשובה מאהבה זדונות נעשות לו כזכיות, ותשובה מיראה זדונות נעשות לו כשגגות, וחדש לן א"י זללה"ה צישמח משה (פ' האזינו) דרבים העושים תשובה, אל כביר לא ימאס, ואפילו עושין תשובה מיראה גם כן נעשות להם כזכיות. ויש להתבונן צעמען של דברים מדוע יש צכה תשובת הרבים לעשות זדונות לזכיות אף בתשובה מיראה כמו בתשובה מאהבה. וי"ל דהגם דתשובה מיראה יש לו מיעוט האיכות שאינו צשלימות התשובה, עם כל זה צרבים העושים תשובה הרי יש כאן ריבוי הכמות, וזה מכריע האיכות, ולכן הזדונות נעשות זכיות.

ומעתה יש לומר כי המדרש סובר כשיעת האבן עוזר שהכולך לשחוט את הפסח ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו לאחר זמן איסורו, ילך וישחט את הפסח ויאכלנו צלילה, דעשה דשחיתת הפסח דוחה לא תעשה דלא תשחט על חמץ דם זבחי, וכצורת העורי אבן דגם כשהלא תעשה צדבר זה עלמנו אמרינן עשה דוחה לא תעשה, ואם כן על כרחך מה שלא נשחט ילחק אצינו צעקידה ולא אחי עשה דוהעלכו שם לעולה ודחי ללאו דאל תשלח ידך אל הנער, הוא משום דאיכא תרי לאוין דאל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה, ואמרינן כצורת ספר הכריתות דריבוי הכמות מכריע האיכות, ואם כן גדולה תשובה צרבים להפוך הזדונות לזכיות.

ובזה יתבאר המדרש אכילת קרבן פסח עמדה להם צימי המן, דכתיב ואכלו את הצער צלילה הזה וכתיב צלילה הווא נדדה שנת המלך, כי צימי מרדכי ואסתר עשו רק תשובה מיראה, וכמבואר צגמרא (מגילה יד.) גדולה הסרת טצעת וכו', מכל מקום הוי

ונלמד בגזירה שוב ע"ז ע"ז מן חג המלות (סוכה זז.),
הנה מדת גזירה שוב מעורר בגזרי מרומים מדת
רחום, ואמרו רבותינו ז"ל (תנחומא אמור סכ"ב) שמיום
הראשון דסוכות הוא ראשון לחשבון עונות, הנה
לצעבור זה נלמוד תיכף מלות התחלת היום בגזירה
שוב, וגזירה שוב מעוררת מדת רחום, וכתב (תהלים
עח לה) והוא רחום יכפר עון ולא ישחית, עכ"ד.
מצוהר מזה כי גם בקיום מלוח הנלמד בגזירה שוב
מתעורר מדת רחום.

והנה קי"ל (קידושין כט.) דנשים פטורות בכל מלות
עשה שהזמן גרמא, וצשו"ת שאגת אריה (סי'
פב) האריך צענין אי נשים חייבות בעשה דתשציתו
דהוי מלות עשה שהזמן גרמא, וכתב להוכיח דהן
חייבות, דילפינן בגזירה שוב שאור דהשצתה (שמות
יב טו) משאור דראיה (שמות יג ז), מה שאור דראיה
נשים חייבות, דהא מלות לא תעשה שהזמן גרמא
נשים חייבות, אף שאור דהשצתה נשים חייבות,
עכ"ד. וכן כשאשה מקיימת מלות עשה דתשציתו
שזה נלמד בגזירה שוב, היא מעוררת מדת רחום
והוא רחום יכפר עון ולא ישחית.

ובזה יתבאר המדרש, שומר מלוח לא ידע דבר רע
זו אסתר שהיתה עסוקה במלות ציעור חמץ,
והיינו משום דילפה לה מגזירה שוב דשאור שאור,
זכן עוררה צזה מדת רחום, והוא רחום יכפר עון
ולא ישחית, אף אם חלילה גברו עוונות ועלמו
מלספרה, ועל ידי זה ועת ומשפט ידע לצ חכם
ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, שנתקבל תפלתו של
מרדכי ועדתו, וכמו שאומרים בנוסח ההודאה (דועל
הנסים) ואתה ברחמי"ך הרבים, שנתעורר מדת
רחו"ם, הפרת את עלתו וקלקלת את מחשבתו
והשצות לו גמולו בראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ.

*

ועתה נאמר צדך הרמז, במס' מגילה (דף ד':)
עיניהן של עניים נשואות במקרא מגילה.
ויש להצין צמה יפה כחה של קריאת המגילה
להשפיע עשירות.

תשובה צרבים כמו שאמרה אסתר (אסתר ד טז) לך
כנוס את כל היהודים ולומו עלי וגו', וכיון דריצוי
הכמות עדיף לכן נחשז כמו תשובה מאהבה והזדונות
נעשו זכיות. ולכן צזכות אכילת קרבן פסח, שגם מי
שיש לו חמץ צתוך ציתו שוחט את הפסח, דעשה
דשחיטת הפסח דוחה הללו דלא תשחט על חמץ דס
צחתי, ומזה מוכח דגם כשהללו צדצר זה עלמו אמרינן
עשה דוחה לא תעשה, אם כן על כרחך מה שלא נשחט
ילחק הוא משום דריצוי הכמות עדיף, ולכן גם תשובת
הרבים נחשז כמו תשובה מאהבה והזדונות נעשו
זכיות, ולכן זה עמדה להס צימי המן, והכוונה צזה על
פי מה שכתב צאגרא דכלה (פ' ראה) כי צעשות האדם
תשובה מאהבה על העצירות ואז זדונות נעשים
כזכיות, אמנס כיון שהרע גרמה עשיה זאת יושפע גם
רעות על ידי אותן העצירות, אלא שיביה פעולתן
לעוצת ישראל ויחולו על ראש שונאיהם המעיקים
להס, עכ"ד. וכן גם צזכיות אלו שנתהוו צתשובת
הרבים שטשו צני ישראל צימי מרדכי ואסתר, צלילה
הכוח נודה שנת המלך ונחגלגל הדצר שנמשך מפלה
להמן הרשע ונלמח לנו ישועה.

*

ועתה נאחז דרכינו צקינור ע"ד דרוש, איתא
צמדרש (קה"ר פ"ח ס"ט) שומר מלוח לא ידע
דבר רע, זו אסתר שהיתה עסוקה במלות ציעור
חמץ, ועת ומשפט יודע לצ חכם, זה מרדכי דכתב
(אסתר ד א) ומרדכי ידע את כל אשר נעשה. ויש
להצין מה ענין מלות ציעור חמץ לכאן ומה הוסיף
זה לידעתו של מרדכי.

ויל"פ צהקדם דצרי המגיד הגדול ממעזריעש
צלוק"ל (מגיד דבריו ליעקב סי' קמ"ז) אשר
הי"ג מדות שהתורה נדרשת צהס הן המה מפתחות
מכוונים לעורר ולפתוח הי"ג מדות של רחמים, וכל
מדה ומדה שימדוד האדם צלימוד התורה שצטעל פה
מעורר כנגדו המדה בגזרי מרומים המצוהרים
צתורה שצכתב אל רחום וחמון וגו', עכ"ד. וצזה
כתב צצני יששכר (תשרי מאמר י אות לה) צמלות סוכה,
דלאכול צתוכה כזית פת צלילה הראשון חוצה הוא,

ויל"פ על פי דברי העבודת ישראל (לפ' זכור) י"ג זמן קהלה לכל הוא (מגילה ב.), דהיינו שמתגלה אור הגדול י"ג מכילין דרחמי, כי י"ג פעמים חס"ד [מספר תתקל"ו] גימטריא תעני"ת עם האותיות והכולל. וכשחל בשבת שאין מתענין בו, נפתח האור על ידי י"ג לחמים אשר על השלחן, כי י"ג פעמים לח"ם גימטריא גם כן תתקל"ו, וזה גם כן מספר מרדכי"י אסת"ר עם הכולל שהם המשיכו החסדים ונרמזו בשמותם, והוא גם כן מספר שצ"ת זכור"ר עם הכולל, כי שצצת שלפני הפורים נפתח תמיד האור הזה להופיע עד י"ד וט"ו שהם ימי משתה ושמחה ובהם קורין את המגלה, עכ"ד.

ועל פי זה יש לצאר מה שכתב הקדוש הרוקח (הלי' פורים סימן רמ) רמז צפרשת אמור אל הכהנים לאחר פרשת מועדות, שמן זית זך רמז לחנוכה, ואחריו ולקחת סולת ואפית (ויקרא כד ה), רמז לפורים משתה ושמחה. והקשה החתם סופר מה שייכות מלות לחם הפנים אל פורים. אמנם על פי האמור יוצן, כי בלחם הפנים כתיב ולקחת סולת ואפית אותה שחיס עשרה חלות, י"ג פעמים לח"ם גימטריא מרדכי"י אסת"ר עם הכולל, נמצא כי צפורים שנעשה הנס על ידי מרדכי ואסתר נמשך האור של לחם הפנים, ולדקו דברי הלדיק שרמזו פורים צפרשת לחם הפנים.

ועל פי זה יש לפרש מאמר המדרש (שמו"ר פל"ג ס"ה) נבחר שמו של מרדכי מעשרו של המן, ול"ג איזה שייכות יש לשמו של מרדכי אל ענין העשירות בכלל. אמנם מצואר צגמרא (בבא בתרא כה.) שהשולחן השפיע עשירות, ולפי זה י"ל דכיון ששמו של מרדכי"י צלירוף עם אסת"ר עם הכולל צגימטריא י"ג פעמים לח"ם, אם כן גם שמו של מרדכי משפיע עשירות כמו לחם הפנים שעל השולחן, ולזה אמרו נבחר שמו של מרדכי המשפיע עשירות מלד הקדושה, מעשרו של המן.

ולזה אמרו עיניהן של עניים נשואות צמקרא מגילה, כי צעעת קריאת המגילה שמזכירים

שם של מרדכי ואסתר, ועלם הקריאה הוא מתקנותיהן של מרדכי ואסתר, הרי זה מסוגל להשפיע עשירות לעניים כמו לחם הפנים. השי"ת יהא בעזרנו שקריאת המגילה ישפיע שפע רב לכל צית ישראל בצכות מרדכי ואסתר.

*

ונהפוך הוא אשר ישלעו היחודים המה צשונאיהם.

יתבאר על פי דברי הגאון רבי שמעון סופר זללה"ה אצ"ד קראקא (הובא בבנין דוד פ' לך אות כו) לפרש מה שאמר שלמה המלך (שיר השירים ח ה) שמני כחותם על לך, דהנה דרך הישר נקרא אם האדם עוצד את השי"ת ומקיים תורה ומצוות, מה שאין כן אם עוצר עצירות ח"ו הרי זה דרך מעוקס. אכן אם זוכה ועושה תשובה מאהבה והזדונות נעשה כזכיות, אז העקמימות נעשה ישר. והנה דרך חותם שנעשה מעוקס, רק כשנותנים החותם על הנייר נעשה החותם ישר על הנייר. וזה שציקש שלמה המלך שמני כחותם, שהשי"ת יעזור לו שאף אם עשה מתחלה דבר עקום, שיזכה להפכו לזכות שיביה נעשה לישר כמו החותם, עכ"ד.

ועל פי זה יש לפרש מה שאנו מתפללין צתפלת נעילה ציום הכיפורים, אצינו מלכינו חתמינו צספר זכיות, היינו שזכה להפוך הזדונות לזכיות ואז יהיה חתמינו לטוב, שיתהפך המעוקס להיות ישר.

ובזה יל"פ דברי רשיז"ל מה שנאמר צאצרהם אצינו (בראשית יב ב) והיה צרכה, צך חותמין, דהנה כתב ח"ז זללה"ה צעני חיים (לשבת שובה אות ב) שעל ידי מלות לדקה גם צתשובה מיראה הזדונות נעשות לו כזכיות, דאיתא צמדרש תנחומא (פ' תשא ס"ד) כמה גדול כחה של לדקה שמהפכת מדת הדין לרחמים. ולכן על ידי מלות לדקה מתהפכת מדת הדין היינו השגגות לרחמים, שיעשו ויתהפכו כולם לזכיות ורחמים עליו, עכ"ד. והנה אצרהם אצינו היה שורש מדת החסד, וכדכתיב (בראשית יח יח) כי ידעתיו למען אשר ילוח את צניו ואת ציתו אחריו

אמנם י"ל על פי מה דק"ל (שבת קז:) הלא נחש בשבת בשביל שלא ישכנו פעור, משום דהוי מלאכה שאין לריכה לגופה. והכי נמי צ"ל, עלם המלחמה היתה להקבל ולעמוד על נפשם, כדי שלא ישלטו בהם האויזים, ובאופן זה היה מותר דהוי מלאכה שאין לריך לגופה.

ועל פי זה י"ל פ הגמרא צמס' מגילה (דף יג:) אמר ריש לקיש, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו, וראוי להבין צ"ל היה יפה כחם של שקלי ישראל לדחות גזירתו של המן. אך י"ל על פי מה שנתקשו המפרשים (פנים יפות פ' בשלה) איך שמרו האבות את השבת קודם מתן תורה, הלא ק"ל (סנהדרין נח:) עכו"ם ששבת חייב מיתה, שנאמר (בראשית ח כב) יום ולילה לא ישבותו. ואם היה להם חומרות בני נח, הרי עזרו על כך ליווי דיוס ולילה לא ישבותו. ותירץ הגאון רבי יוסף ענגיל זללה"ה בספרו בית האולר (מערכת אבות אות כב) שעשו מלאכה שאינה לריכה לגופה, דלגבי שבת פעורין עליה לרבי שמעון משום דבעינן מלאכת מחשבת (שבת צו.), אבל לגבי מלות בני נח דכתיב רק לא ישבות, כיון דשבתה לא הוי, על כן פעורין, עכ"ל. ואם כן לשיטת יוסף הלדיק דס"ל דקודם מתן תורה היה להם דין בני נח לחומרם כמבואר בפרשת דרכים (דרוש א), לריך לומר שעשו בשבת מלאכה שאין לריך לגופה, והיינו כרבי שמעון דס"ל מלאכה שאין לריך לגופה פעור, והשצטים שחלקו עליו ס"ל הלכה כרבי יהודה דמלאכה שאין לריך לגופה חייב, ועל כרחק שהיה להם דין ישראל לקולא, ולא הוצרכו לעשות מלאכה כלל.

ובזה יתבאר הגמרא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל, ויגזר אומר להשמיד להרוג ולחצד ציוס שלשה עשר שחל בשבת, ולכאורה איך יוכלו להפוך הגזירה ללאת למלחמה ציוס שבת קודש, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, ומלות מחנית השקל בא לכפר חטא מכירת יוסף (תנחומא תשא ס"י), שמע

ושמרו דרך ה' לעשות דקה ומשפט, וזה שאמר אך חותמין, שעל ידי מדת הדקה וחסד של אברהם אבינו עושים חותם, שמהפכים הזדונות לזכויות והעקום נעשה ישר כמו חותם.

ויל"פ צ"ל המדרש (שמור"ר פל"ג ס"ה) נבחר שמו של מרדכי מעשרו של המן, כי ישראל שבאותו דור לא זכו ללח לתשובה מיראה, וכמבואר בגמרא (מגילה יד.), אמנם זכו לישועה בזכות מרדכי הלדיק שהשפיע להם מדת החסד, כמבואר בספרים (בני יששכר אדר מאמר ה אות יד) כי מרדכי"י בגימטריא ר"צ חס"ד, וזה שאמר נבחר שמו של מרדכי, רמז על מדת החסד, שעל ידי זה מתהפך הזדונות לזכויות, מעשרו של המן, שרצה להשמיד להרוג ולחצד את כל היהודים בעשרת אלפים כבר כסף.

וזה שאמר ונהפוך הוא, כלומר שנתהפכו הזדונות לזכויות כמו החותם, ועל ידי זה אשר ישלטו היהודים המה בשונאייהם.

והנה איתא בתיקוני הזו"ק (תיקון כ דף נז:) פורים אהקריאת על שם יוס הכפורים, וכן גם לעת נעילת החג הזה שצו זכינו לקיים מלות דקה ביד רחבה וצרוח נדיבה, כמו שתיקן מרדכי הלדיק משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאציונים, גם עתה אנו מתפללים להקצ"ה חתמינו צספר זכויות, בזכות מלות דקה. וכל המתנדדים בעם יזכו למלות, להיות תמיד מן הנותנים ולא מן המקבלים ויוושעו כולם בשפע צרכה והללחה וכל מיולי דמיטב.

*

ל"ל שב"ק פרשת זכור בשלחן הפירות

כתב צבני יששכר (אדר מאמר ד אות ב) צסם הקדמונים, שהשנה ההיא שגזר המן בגזירה על ישראל צ"ג אדר חקלע יוס י"ג אדר בשבת, ע"ש צדציו. ולפי זה עלתה צלבי לחקור, איך קבע מרדכי הלדיק לכתחילה אשר ציוס ההוא שחל בשבת ילאו למלחמה נגד אויזיהם, הלא יש צו משום חילול שבת.

מינה דהלדק עם יוסף שהיה להם קודם מתן תורה
 דין בני נח, ועשו בשבת מלאכה שאין לריך לגופה,
 דהלכה כרבי שמעון דפוער במלאכה שאין לריך
 לגופה, אם כן גם בשבת קודש יוכלו להרגם להקהל
 ולעמוד על נפשם.

אמנם זה זמן כביר שנסתפק לי בהא מילתא, דלפי
 מה שהסכימו האחרונים (פנים יפות פ' נח)
 שאלל בני נח הלילה הולך אחר היום ואלל ישראל היום
 הולך אחר הלילה, אם כן גזירת המן הרשע לאצדס
 ציום אחד בשלשה עשר לחדש שנים עשר הוא חדש
 אדר, ודאי היתה גזירתו כדני בני נח דהלילה הולך
 אחר היום שלפניו, אמנם כשנכפך פור המן לפורינו
 ונלמח לנו ישועה, ונקצע אותו יום להקהל ולעמוד על
 נפשם, יש לחקור אם הישועה היתה ציום י"ג ולילה
 שלפניו כדין ישראל, או ציום י"ג ולילה שלאחריו ליל
 י"ד כדין בני נח. ואולי יש לומר כי מה שהרגו ציום
 י"ג את אויביהם, היינו צמולאי שבת קודש שהוא
 הלילה שלאחר י"ג, דצדין בני נח עדיין שייך ליום
 שלפניו יום י"ג, ואזלו לחומרא להרגם כלילה שלאחריו
 צדין בני נח, דוגמת הגזירה שהיתה לפי דיני בני נח.

ועל פי זה יש לפרש מה שנוהגין למשוך סעודת
 פורים כליל ע"ו, דוגמת הנס שהיתה כמו
 הגזירה ציום י"ג ולילה שלאחריו, וגם הישועה
 היתה צלופן זה ונח צארבעה עשר וכלילה שלאחריו
 ועשה אותו יום משתה ושמחה.

ובזה יל"פ מאמרס צמס' מגילה (דף ז:) מיחיז
 איניש לצסומי צפוריא עד דלא ידע צין ארור
 המן לצרוך מרדכי, והכוונה בזה שיתצטס האדם כל
 כך מעצס הנס עד שיסמח גם כליל ע"ו, והיינו דלא
 ידע צין ארור המן, אם שמחתו גם כלילה שלאחריו
 כדין בני נח דהלילה הולך אחר היום, לצרוך מרדכי
 שתהיה שמחתו רק ציום כדין ישראל שהיום הולך
 אחר הלילה, כי כל כך ישמח צפוריס, עד שמעצמו
 יומשך שמחתו גם כלילה שלאחריו.

אי"ש יהודי היה צשושן הצירה ושמו מרדכי צן יאיר
 צן שמעי צן קיש איש ימיני, צמס' מגילה (דף
 יב:) צן יאיר צן שהאיר עינייהם של ישראל צתפלתו.

וי"ש לומר צדרך רמז צהקדם מה דמתאמרא משמיה
 דהרה"ק המגיד מקאזנין זללה"ה (הובא באמרי
 נועם פ' בראשית) לפרש הכתוב (תהלים לג יח) הנה עין
 ה' אל יראיו למיחלים לחסדו להציל ממות נפשם
 ולחיות צרעב, על פי מה דאיתא צגמרא (תענית ח:)
 צימי רבי שמואל צר נחמני הוב כפנא ומותנא, אמרי
 היכי נעציד נצעי רחמי אתרתי, אתרתי לא אפשר,
 אמר לבו רבי שמואל צר נחמני נצעי רחמי אכפנא,
 דכי יהיב רחמנא שוצעא לחיי הוא דיהיב, דכתיב
 (תהלים קמה טז) פותח את ידיך ומשציע לכל חי רלון
 (פ"י שובע נותן לבני אדם חיים). ציאור הענין כי צעת
 שהגזירה היא מות וגם רעב, לריך הצדיק ליקח את
 האות ע' שצתיצת רעב ולתת אותה צתוך תיצת
 מו"ת, ואז נמתק הגזירה שנעשה לירוף מעו"ת ר"צ,
 וממילא כאשר מתפללין להסיר הרעב סר גם המות,
 שנעשה לירוף מעות רב, ונשפע חיי ומזוני רוויחי.
 וזה שאמר הכתוב הנה עי"ן ה' אל יראיו, כי השי"ת
 נותן ליראיו הכח להפוך הצירופים, ולהשיס העי"ן
 צמקום אחר כפי רלונס, וזה הגורם להציל ממות
 נפשם ולחיותם צרעב, שיהיה להם כל טוב, כי
 מרע"צ נעשה תיצת ר"צ, וממו"ת נעשה תיצת
 מעו"ת שיהיה מעו"ת ר"צ, עכ"ד.

והנה גזירת המן היה (אסתר ג יג) להשמיד להרוג
 ולאצד את כל היהודים וגו' ושללס לצו, ועל
 כן מרדכי הצדיק האיר עיניהם של ישראל צתפלתו,
 כי על ידי אות עי"ן הסיר המות ועשה לירוף מעו"ת
 ר"צ, ועל ידי זה נתכפך הגזירת שמד וציצת הממון,
 למעו"ת ר"צ, וזהו שהאיר העי"ן של ישראל צתפלתו.

ויל"פ צזה הפייט אשר הניא, קן פרח מלולב הן
 הדסה עמדה לעורר ישנים. ול"צ מה
 שייכות ענין לולב לכאן. ונראה לפרש הכוונה כי כח
 זה מלניו ציוסף הצדיק כמו שנלמר (בראשית מו ד)
 ויוסף ישית ידו על עיני"ך, והיינו שהיה גדול כחו

במתני' ריש מס' מגילה (דף ב.) מגילה נקראת צי"א צי"ב צי"ג צי"ד צי"ה לא פחות ולא יותר, כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר, כפרים ועיירות גדולות קורין בארבעה עשר כו'. ובגמרא (דף ב:) יליף לה בגזירה שוב פרזי פרזי דהיינו מימות יהושע בן נון. ובירושלמי (מגילה פ"א ה"א) איתא, חלקו כבוד לארץ ישראל שהיתה חריבה באותן הימים ותלו אותה מימות יהושע בן נון. וכן הוא בר"ן (מגילה שם) וב"רמב"ם (הלכות מגילה פ"א ה"ד). ואף אכן נימא דה מילתא למה תלו הדבר בימי יהושע דוקא.

וי"ל בדרך דרוש, בהקדם מה שחקרו הקדמונים (סמיכת חכמים בקישור מס' סוטה למס' קידושין) אי מהני תשובה בשלש עצירות החמורות עצודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים. וכבר ביארנו במקו"א דלכאורה יש להביא ראיה שמועיל התשובה אף על השלש עצירות החמורות, מהא דאיתא במדרש (ב"ר פכ"ב ס"ג) וילא קין מלפני ה', פגע בו אדם הראשון ואמר לו מה נעשה בדיןך, אמר לו עשיתי תשובה ונתפשרתי. והנה קין חטא בשפיכת דמים, ואם כן מזה ראיה שמועיל התשובה אף בשלש עצירות החמורות. אך כתב צכס"ק נבחר (ר"פ וארא עמוד קיד) דדבר זה אי הועיל באמת תשובה לקין, תלוי אי אמרינן ו' לחלק או ו' מוסיף, שהרי בקין נאמר (בראשית ד יב) נע ונד תהיה בארץ, ושם אחר כך מלינו (בראשית ד טז) וישב בארץ נוד, וגזירת נד נתצטלה שעשה תשובה ונתפשר, אמנם זה דוקא אי ו' מוסיף, דאז היה הגזירה להיות נע וגם נד, וכיון דחזינו שויתרו לו גזירת נד, משם ראיה שהועיל לו התשובה, אבל אי אמרינן ו' לחלק, אם כן לא היה הגזירה על שניהם אלא נע או נד, וליכא ראיה שהועיל לו התשובה, עכ"ד. ומעתה אי אמרינן ו' למוסיף, יש ראיה מקין שמועיל התשובה אף בשלש עצירות החמורות, ואי ו' לחלק אין ראיה מקין.

והנה איתא בגמרא (מגילה יב.) שאלו תלמידיו לרשב"י מפני מה נתחייבו ישראל שבאותו

לשנות לירוק אות עי"ן לעוב. ולזה אמר יוסף (בראשית מה ה) כי למחיה שלחני אלהים לפניכם, היינו להשפיע מעות רב, ולהחיות לכם לפליטה גדולה, היינו השפעת חיים. ומבואר בזוה"ק (פ' ויהי דף רד.) דלולב הוא נגד יוסף. וזהו ביאור דברי הפייטן נן פרח מלול"ב, כלומר שנתעורר זכותו של יוסף הדיק, ומכאן זה הן הדסה עמדה לעורר ישנים, שבזכותו של יוסף הדיק נתהפך הגזירה של שמד ושללם לצו, למעות רב.

ולרמוז זה אמרו חז"ל (מגילה ד.) עיניה"ם של עניים נשואות למקרא מגילה. כי זכח קריאת המגילה יכולים לשנות עיניה"ם של עניים מזירוק מו"ת רע"ב שהוא לרעה, לזירוק טוב להשפיע להם מעו"ת ר"ב.

*

א"ש יהודי היה בשושן הצירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני, במס' מגילה (דף יב:) בן קיש שהקיש על דלתי רחמים ונפתחו לו.

יתבאר על פי מה שכתב החתם סופר בדרשותיו (שבת שובה דף יב.) על הכתוב (תהלים לד טז) עיני ה' אל לדיקים ואזינו אל שועתם וגו', כי הקצ"ה רוצה בתשובת רשעים ולתת להם מקום לנוס שמה מפני קצפו, ואלו יתפללו הם לצדס לא יפתח להם שער אלא בקושי גדול, אך על ידי שיפתחו כל חלוני רקיע לתפלתן של לדיקים, אזי גם תפלת רשעים עולה עמהם, וזה שאמר עיני ה' אל לדיקים, להשגיח עליהם בכל כרכם, ואפילו הכי אזינו אל שועתם, רוצה בתפלתם, והטעם כי פני ה' צעושי רעה להכרית וגו', ולא יכנסו תפלתם, אבל עתה על ידי הדיקים לעקו רשעים וה' שמע, עכ"ד.

וזה שאמר בן קיש, שהקיש על שיערי רחמים ונפתחו לו, ועל ידי שנפתחו שיערי רחמים בשבילו, שוב על ידי פתח זה עלו תפלתם של כל בני ישראל לאזניהם שבשמים.

*

דור כליה מפני שהשתחוו לללם, וזה היתה טענת המן שטען כלפי מעלה ואת דתי המלך אינם עושים ולמלך אין שוב להניחם, ואף דידע דלצני ישראל עם קרובו מהני תשובה, שאני הכא דחטאו בעבודה זרה ועל חטא זה לא מהני תשובה. אמנם אי אמרינן ו' מוסיף, הרי שפיר מהני תשובה.

ובזה יתבאר היטב למה תלו הנס בכרכין המוקפין חומה מימות יהושע, כי כתב ציפה תואר (ב"ר פמ"א ס"ג) שאמר הקצ"ה לאצרהס אצינו (בראשית יג יז) קום התהלך בארץ לארכה ולרחצה כי לך אתננה, וצמליחות לא מלינו שהלך אצרהס אצינו אלא לארכה, אס כן אי אמרינן ו' מוסיף, לא קנה אצרהס אצינו את הארץ בחזקת הילוך, שהרי לא הלך לארכה ולרחצה, מה שאין כן אי אמרינן ו' לחלק דאז משמעות ליווי הקצ"ה הוא או לארכה או לרחצה, עכ"ד. ולכן תלו הנס דוקא בענין מוקפין חומה מימות יהושע, לרמז דארץ ישראל אינו מוחזקת לנו מימות אצרהס אצינו אלא מימות יהושע, דאמרינן ו' מוסיף, ואצרהס אצינו לא קנה ארץ ישראל צהילוך לארכה לצד, וכיון דו' מוסיף מועיל תשובה גם על שלש עבירות החמורות, ולכן אע"פ שנתחייבו כליה מפני שהשתחוו לללם, נתצטלה בגזירה על ידי שעשו תשובה, נמלא דעיקר הנס היה משום דאמרינן ו' מוסיף, ולכן לזכר זה תקנו דמוקפין שקורין צע"ו הוא דוקא צמוקפין חומה מימות יהושע צן נון, לרמז שעל ידי שארץ ישראל מוחזקת לנו מימות יהושע צן נון דוקא ולא מימות אצרהס זכו לישועה.

ובלבתינו צדוך זה יל"פ המדרש (הובא בברית שלום) אמר הקצ"ה אלמלא לא מת משה צמדצר יפה אמרת, עכשיו שמת משה צמדצר ולא נכנס לארץ יתלו את המן על העץ, והוא פלאי. אמנם יש לומר על פי מה שכתב האלגאזי צשארית יעקב (פ' תבא עמוד תנז) על דברי המפרשים (יפה תואר שמו"ד פט"ו ס"א) דקישוי השעבוד השלים הזמן, שזה

תלוי צפלוגתא אי אמרינן ו' לחלק או ו' מוסיף, שהגזירה היתה (בראשית טו יג) ועצדוס וענו אותס ארבע מאות שנה, ואי ו' דוענו לחלק ילאת, אס כן עצדות או עינוי קאמר, וכיון שהמלרייס שעצדו צישראל יותר מדאי נשלים צזה הזמן, אצל אי אמרינן ו' להוסיף, אס כן אף ששעצדו המלרייס את חיי אצותינו צקישוי, בגזירה כך היתה ולא נשלים צזה הזמן, עכ"ד. ולפי זה אי אמרינן ו' להוסיף וקישוי השעבוד אינו משלים הזמן, לריך לומר כתירוף המפרשים (מגלה עמוקות ס"פ שמות) דשאר גליות משלימין הזמן.

והנה הטעם שמת משה צמדצר ולא נכנס לארץ, מצואר צמדרש (מגלה עמוקות אופן ב) כי אילו היה משה רצינו נכנס לארץ לא היה יכול להיות חורצן ציהמ"ק וגלות ישראל, והיינו כדברי המפרשים דשאר גליות משלימין הזמן של גלות מלרייס, ולכן הולרך משה למות צמדצר כדי שיגולו ישראל ממקומס וישלימו גזירה הקדומה צצריית צין הצתרייס כי גר יהיה זרעך בארץ לא להס. ולפי זה על כרחך לריך לומר דקישוי השעבוד אינו משלים הזמן, והיינו משום דו' להוסיף וקישוי השעבוד היה מעיקר בגזירה, ומעתה ראייה מזה דתשובה מהני. מה שאין כן אלמלי היה נכנס משה לארץ, משום דאין לריך לשאר גליות שישלימו דקישוי השעבוד השלים הזמן, אס כן מוכח דו' לחלק, ואין להציא ראייה מקין דמהני תשובה על ג' עבירות החמורות, ושפיר יולדק טענת המן ואף שעשו תשובה על עוונותיהס צשקס ותעניתס, חלילה לא היה מועיל להס תשובה כיון שחטאו צעון עצודה זרה. וזהו ציאור המדרש, כיון שמת משה צמדצר ולא נכנס לארץ, והטעם כדי שיחרצ הציהמ"ק ושאר גליות ישלימו שעבוד מלרייס, אס כן על כרחך הטעם דו' מוסיף, ויש להציא ראייה מקין דתשובה מהני גם על ג' עבירות החמורות, ושפיר נדחה טענת המן על שהשתחו ישראל לללם, כיון שעשו צני ישראל תשובה צשקס ותעניתס, ועל כן ויתלו את המן על העץ.

נו"נ ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א